

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden pénteken egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frttal fizethetnek elő, fél éves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ,
a lap szellemi részét illető közlemények az
ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ
czimzandók.

A hirdetési díjazabályzatot lásd az utolsó lapon

Szerkesztő bizottság: elnök **Paget János**; **Berde Áron**, **Szabó Samu**, **Szentgyörgyi József**, **Vörös Sándor**,
felelős szerkesztő: **Gamauf Vilmos**.

Tartalom: Az erdők rendeltetése állami szempontból, viszonyítva az erdélyi erdőgazdászathoz. **Girsik János**. — A párisi kiállításra szánt erdélyi borok előizlése. **Szabó Samu**. — Sósükséglet az állattenyésztésnél. **Gálfi Sándor**. — Fák és cserjék gyökereztetése és szaporítása mohban. **N. u.** — Egyleti mozgalmak: Választmányi ülés 1878 martius 4-én. — Közmondások. **Ébner Sándor**. — Vidéki gazdasági tudósítás: Szász-Régen. — Piaczi árak. — Hirdetések.

Az erdők rendeltetése állami szempontból, viszonyítva az erdélyi erdőgazdászathoz.

II.

Viszonyítva a mondottakat az egykor erdőkben oly gazdag Erdély erdőgazdasági viszonyaira és reámutatva a kolozsvári tárlaton bemutatott, különös tekintettel az erdélyi erdős birtokokra vonatkozó Erdély nagy térképére, megdöbbenünk, mennyire tévesztett itt az erdők hazájában az erdőgazdaság, illetve állam azon törekvése, hogy a mindennapi faszükséglet a földnépe által könnyen beszerezhető legyen; az ipar minden irányban gyámolittassék, illetőleg fejlesztése istápolttassék; az egészség az ország kellemetessége és termékenysége előmozdittassék és mezőgazdaságunk lehetőleg elemi csapásoktól megvédessék.

Hozzuk csak vissza emlékezetünkbe a tárlaton bemutatott térképet és első pillanatra szemlélni fogjuk, hogy az egykor erdőkkel bővelkedő, most csak kopár erdőtalajban gazdag Erdély közepe, szive, lelke, a legnépesebb része, — mely leginkább gyári iparra van hivatva, — tüzfában nagy mérvben szütkölködik és népe a legnagyobb nélkülözéseknek van kitéve; fapiacza napról-napra gyérül és a tüzelék ára azon arányban fokozódik, a mily arányban tűnedeznek lassanként a földszínről a még rendelkezésünkre álló bükkállabaink, lévén azokra

csakis annyi gond fordítva, hogy gondtalan letarolásuk által jelen jövedelmünk hatványoztassék, jövőre pedig néhány évre marháink számára némi kopár legelő biztosítottassék. Hogy pedig a már most rohamosan keletkező fahiány és ebből kifolyó magas faárak mennyire bénítják a gyári ipart, azt a fennálló hanyatlása és kevés voltuk igazolja.

Hogy itt Kolozsvárt és vidékén még mindig jutányos épületi és fűrészarut kaphatnak, csak is annak tulajdonítható, hogy havas vidékeinken még fenyőállabokkal bőven rendelkezve, az épületi fa nagyobb értékénél fogva a távoli szállítást megbirja és a termelő a még mindig rendezetlen urbéri viszonyokból kifolyó közösség révén annak tőárát semminek, illetőleg értéktelennek tekinti, szóval csakis csekély napszámot biztosítani igyekszik.

Az egészségre és az ország kellemetessége előmozdítására minő befolyást gyakorolnak az erdők itt Erdélyben és nevezetesen a Mezőségen, e tekintetben még sokkal tájékozatlanabb vagyok és statisztikai adatok hiányában ez ügyhez csak is annyit szólhatok, hogy alig várjuk a tavaszt, a nyarat és annak megnyíltával akár ösztönszerűleg, akár pedig orvos rendelvénye folytán örömmel sietünk a zöld erdőbe, hogy kellemes szélesendben és üde levegőben üdítsük bajainkat.

Hogy erdeink mennyire termékenyítik dús televényyel szántó és kaszáló földeinket, kétség tárgya nem lévén, utalom a kétlőt, tegyen kirándulásai alkalmával összehasonlítást oly gazdasági földekkel, melyek beerdősített hegyek alján terülnek el, azokkal, melyek kopár és elpusztított hegyek aljait képezik és tapasztalni fogja a szembeötölő különbséget, úgy az erdők ez iránybani nagymérvű hatását és befolyását is. Hogy pedig fogalma legyen ellenben azon pusztításokról, melyek fátlau vidékeken esőzések alkalmával keletkeznek, ajátelel, ránduljon ki Tordáról az Aranyos mentén Topánfalváig, ott látandja a régi, az 1876-iki, de kiválóan a múlt évi iszonyu pusztítások nyomait: belső telkekben, rétekben, szántókban, összedől

vagy elsodort házakban, sőt feltárulhat előtte azon eshetőség is, hogy a hirtelen keletkezett ár közé szorított utas élete is nagy mérvben veszélyeztetve lehet.

Ezek elsorolása után és megbeszélve az erdélyi erdőgazdasági viszonyokat, egy nagy kérdéssel találkozunk: mitevők legyünk, fentebbi célokat elérendők, e szép, erdőkben egykor oly gazdag hazában, hol az erdőpusztítás még mindég vandálizmussal, tüzzel, vassal üzetik, hol a népnek az erdők iránti érdeklődése még ronda polyában hever és a fátlan lejtők okozta elemi csapások oly iszonyuan sujtják a mezőgazdaságot és annak legszebb reményét?

Ne maradjunk téllenségben, okoljunk más kárán, sies-sünk, fogjunk közvetítőkhöz, még nem késő, tömörüljünk, egyesüljünk és létesítsünk mielőbb karöltve a leginkább érdekelt birtokosokkal egy fiók erdészeti egyletet; csatlakozzunk testületileg és egyenként az oly dicséretes előhaladást tanusított országos erdészeti egyesülethez, vegyük igénybe annak szellemi és anyagi támogatását,*) azzal karöltve fokozzuk az erdők iránti érdeklődést, az erdők ápolása és fenntartása iránti előszeretetet, működünk közre, hogy itt Erdélyben, a hol annyi feltétlen kopár erdőtalaj áll rendelkezésünkre és az erdőtenyésztés, ápolás és fenntartás iránti előszeretetet még gyökeret nem vert, egy országszerte égető szükségesnek nyilvánult erdői szakképzési tanintézet felállítására kieszközöltessek, hogy annak növendékei idővel Erdélyben szétszórta alkalmazva és a kívánt irányban működve, úgy az erdők iránti érdeklődést terjesztve, megtegyék azon első lépést, mely ama magasztos célhoz vezetend, hogy az erdőket nem csak megvédeni, de azokat ápolni, nevelni és az utókornak fenntartani mulaszthatlan kötelességeinknek tartjuk; igyekezzünk a már annyiszor felszínre került és jelenleg is szőnyegen levő Mezőség befásításának lendületet adni, sőt kezdetben hassunk jó példával oda, hogy legalább a mezőgazdasági tagok körülzásítása divó szokássá váljék, hisz ezzel magával nagy hatást gyakorolunk földjeink termékenységére, a mennyiben csekély tüzelék pótlása mellett megvédi földjeinket a kiszárító szelektől és termékenyítik lehulló leveleikkel; igyekezzünk a megyei hatóságokkal, községekkel és birtokosokkal karöltve, az itt duló nagymérvű elemi csapásoknak határt szabni az által, hogy befásítsuk a feltétlen erdőtalaj kopár meredekkeit, vagy legalább oly meredeken, hol a szálas erdő letarolása után még sarjkepesnek mutatkozik, de folytonos marha- és kecskelegeltetés miatt nem nevedett, a közérdek tekintetbe vételével a marha szájától jövőre véglegesen megóva maradjon; mentsük meg erdeinket az okszerű erdőgazdászatra annyira bénitva ható szolgalmaktól, vegyük tiszta allodialis erdeinket okszerű kezelés alá és kérjük az Istent, hogy a várva várt erdőtörvény megalkotására törvényhozásunknak erőt és időt adjon! —

Girsik János.

*) A jelzett szép hatáskör tén az erdélyi gazdasági egylet erdészeti szakosztálya keretében is betölthető volna, a nélkül, hogy új egylet alakításával az erők elforgácsolásától kellene tartani.

A párisi kiállításra szánt erdélyi borok előizlelése.

Kolozsvárrt, 1878. febr. 24, 25 és 26-án.

A fennirt napokon egy elszánt társaság ült együtt, az erdélyi gazd. egylet titkári szállásán, terített asztal mellett; lehettek vagy 12-en.

Az asztal véges-végig rakva talpas pohárakkal, esinos üveg csebrekkel, hol üresen, hol félig vízzel töltve; itt-ott tiszta papirlapok és hosszúra hegyzett czeruzák, az arcokon bizonyos keserűséggel vegyes derűtség.

Az előlülő, mondjuk előnk, ha a „Nyelvőr“ megszid is érette, — az érdemes Paget János, ily szókra nyitá ajkait:

„Uraim, meine Herren! mintegy 80 kiállító tett eleget a mult nyáron hozzájok intézett felszólításunknak; beküldték borait ide Kolozsvárra, ki hordocskában, ki üvegekben és itt az erdélyi pince-egylet titkára elismerésre méltó buzgalommal és tetemes fáradsággal (Eöry az asztal tulsó végén, meghajlja magát!) addig fejtegette, addig tisztogatta, mig ma kétszázhuszféle bor várakozik ránk a szomszéd szobában, megizlelésre. (Általános megdöbbenés!) Indítványozom, hogy Dr. Wolf Gyula urat kérjük fel a jegyzőkönyv vezetésére. (Dr. Wolf a legnagyobb iv papirt és a leghosszabb czeruzát maga elébe teszi.)

Uraim, meine Herren! mi nem vagyunk jury, szigoru ítélőszék, hogy az előnkbe adott borokat érdemsorozat szerént ítéljük; ezt tehetjük és tegyük is csupán tapasztalat kedvéért, tanuságul. Feladatunk csak erre a kettőre szorítkozik:

1.) Azt, a mi hibás, zavaros stb. visszatartsuk, hogy hitelünket ne rontsa.

2.) Azt a sorrendet állítsuk meg, melyet majd a párisi jury legcélszerűbben követhet, mikor borainkat izlelni és itélni fogja, hogy a jobb, erősebb meg ne előzze a gyengét és meg ne rontsa ennek becsét.

Az egyes borok, mennyiben idején be voltak küldve, szesz- és savtartalomra nézve analizálva vannak, (Tuba Lajos kolozs-monostori vegytanár által); ez megkönnyíti tetemesen a sorozás munkáját.

Dolgozni fogunk naponta délelőtt 10—1-ig, délután 6—9 óráig.

Első napra jönnek az asztali borok, másod, harmadnapra a fajborok, legvégül a vörös.

Uraim, meine Herren! kezdjünk hozzá! . . . (Valaki azt az észrevételt teszi, nem kezdhetnők-e a munkát a befejezéssel?)

Aztán a jelszót osztották ki, minden üveg csak numero, mintha sziberiai fogoly volna, a tulajdonos neve semmi szín alatt meg nem kérhető, mig az izelés és osztályozás meg nem történik. A bor nemét és az évszámot, melyben termett, megmondja a pince-egyleti titkár, kinek könyvébe a kezelés alatt szerzett adatok vannak bejegyezve. Azon indítvány, hogy az egy évben termett borok, egybehasonlítás kedvéért egymás mellett izleltessenek: mellőztetett, mert a fogyasztó csak izlése után indul és nem sokat kutatja, melyik évről való, csak jó legyen a bor.

Az elnök jobbjára felül foglaltak helyet: Voith József és Pál Mihály urak Gyekéből; tovább kerekben Teutsch I. B. ur Segesvárról, jegyző, Szabó Sámuel, Gamauf (kit makacs szem-baja mindvégig tétlen néző szerepére kárhoztatott), Eöry Tivadar és Mehrer Frigyes a pinczék mesterei; Dávid Antal, Zsigmond Dezső, Br. Huszár Sándor és Gr. Bánffy György; utóbbi egy-kező azon kellemesebb oldalát választván a dolognak, hogy csupán azt izlelik, mit a többiek rendesen jobbnak találtak, vagy a melyeknek minősége, tulajdonságai felett vita támadt.

A minőség jelzésére, minden szakaszban három osztályt állítottak: I, II, III és mindenik osztályban három alosztályt, ekként I a, I b, stb. ezen jegyek vezeltettek jegyzőkönyvre.

A dohányzás tilalmas, hogy a füst, a száj és orr izlését ne zavarja. Pattogni kezdenek a szomszéd szobában a kihuzott dugók; komoly arcot öltének az izlelők; kezdődik a munka.

1. Asztali borok.

Kerek számban 80-ra tesszük az idesorolt borfajok számát, mert a melyik elegyítés által muskotályos stb. zamatot nyert, a fajborok közé tételt által. A sok tiszta, erdélyi jellegű küküllőmentit, mezőségit, hegyaljai stb. csupa öröm volt együtt látni. Csak elvétve akadt egy-két fanyar, trébelyen forralt, vagy a hanyag kezelés miatt kellően meg nem tisztult. 1875-ikénél ifjabb kivételesen, inkább kísérletül bocsáttatott versenyre.

III-a d osztályu általában kevés küldetett be; gyenge savanykások, rendes napi fogyasztásra. Kiténtek: 113, küküllőmenti 72-iki; 36, borbereki 74-iki; e kettő zamatosabb volt. Továbbá 21, segesvári 75-iki; 40, maros-solymosi 74-iki; 37, szászsebesi 74-iki.

II-o d osztályuak közt kitünőbbek: 58, leppendi 74-iki, 12% szesz és csak 5 pro mille savanyval, igen kellemes ízű; 139, sárdi 74-iki, 11% szesz 6 pro mille savval, ez is nagyon kellemes italu; 51, gyekei 74-iki (Pap Mihályé); 147, örményesi 68-iki; 27, czelnai 72-iki; 142, medgyesi 72-iki; 140, vajasdi; 48, algyógyi 72-iki.

I-ső osztályuak közt kiténtek: 86, küküllőmenti 74-iki, 12½% szesz és 6 pro mille savtartalommal, nagyon kellemes, jóízű bor volt (Szabó Sámuelé, Tordáról); 69, balázstelki 75-iki; 55, záhi 74-iki; 112, kapjoni (Voith Józsefé); 52, baldi 66-iki; 69, küküllővári 48-iki; 176, herepei 1827-iki; 163, törökhegyi 62-iki Földvári Ferencz termése. Valamennyi csemegebor közt azonban legelső helyet vívott ki, az itt következő kettő: 175, maros-szilvási 1846-iki, Gr. Mikó Imrétől vásárolta a pincze-egylet és 45, gyulatelki 1862-iki, 15% szesz és 6 pro mille savtartalommal, Máriaffié.

A fajborokról, fentartom magamnak, hogy jövő számban szólhassak. **Szabó Samu.**

Sósükséglet az állattenyésztésnél.

Tudjuk, hogy a gazdasági háziállatok táplálékát a növényország adja. A vegytan megtanított, hogy a tápanyagok szerves alkotórészei közt bizonyos mennyiségű szervetlen vagy ásványos részek is vannak. Ilyenek: a villsavas mész a csont-

képződésnél, a vaséleg a vérképződésnél, kénsavas mész, keseréleg, keserűsítő és konyhasó stb.

Ezuttal a mindennap előforduló és mindenki által ismert sóról kívánok megemlékezni, mennyiben annak általános jelentősége az állattenyésztésre is kiterjed.

A só tulajdonképen nem valódi tápanyag, hanem inkább csak fűszerül szolgál, a takarmányok izletesebbé, fogatosabbá és könnyebben emészthetővé tetelére és nem is erősítő, hanem inkább ingerlő szer és talán szükség sem volna sóra, ha állatainkat elegendő, kifogástalan, természetes tápanyaggal tudnók tartani; minthogy azonban a viszonyok ellenkezők és állataink táplálása inkább mesterséges, mint természetszerű, ennél fogva annál több sóra van szükségök, minél mesterségesebb a takarmányozás.

Minthogy a só az állati testnek jelentékeny alkotórészt képezi és különböző anyagokban és alakulásokban — főleg az emésztési nedvekben — mindig előfordul, ezért nem is szükséges azt úgy alkalmazni, mint valamely különös tápszert, mert az állat igen sok takarmányban talál annyi sót, mennyire szervezetének szüksége van, azonban sok oly, kevésbbé egészséges, izetlen, nem természetes tápszert is van, melyek az állati test sósükségletét nem fedezik és ily takarmány étetésénél só alkalmazandó.

A só növeli az étvágyat, szomjúságot okoz, az emésztő szervekre izgatónak hat és ingere által megelékníti az emésztési folyamatot, átmege a nedvrészekbe, jótékony hatással van a vérképződésre, elősegíti az anyagcserét és végre különböző elkülönítési utakon, főleg izzadás és vizezés alakjában a testet ismét elhagyja. Ámde ezen jó hatást a só csak úgy idézi elő, ha mérsékelt adagban kapja az állat, mert igen nagy adagokban az emésztő szerveket tulságosan izgatja és gyuladást okoz. Mint fennebb is említve van, természetes és elegendő jó takarmányozás mellett a konyhasó teljesen nélkülözhető, azonban használata elkerülhetlen szükséges minden izetlen, elgyengítő tápszernél, milyenek: az ernyedő korpa, lisztdara, gyökernövények és répából készült hig táplálék, a lenpogácsából és darából készített langyos, nyálkás italok és általában minden folyadék-szerű tápszerek.

Továbbá szükséges a só a nagyon kövér tápanyagok étetésénél, midőn az emésztő tevékenység tulságosan igénybe vétetik, például: a hizlalásnál, ezen kívül oly tápszereknél, melyek kevésbbé táplálók, hol a szabályszerű vérvégítés akadályozva van, például az alacsony, nedves, hideg, savanyu legelőkön és az ily helyről nyert széna étetésénél. Megjegyzendő, hogy a penészes, rothadt, ragyás, üszögös és általában megromlott takarmány javítására a só sem bir befolyással.

Olyankor is alkalmazandó a só, midőn az állat elgyengül, étvágyát veszti és emésztő szervei téltenségben vannak, silány koszt mellett, a gyomornedvek megromlásánál és midőn az állat különben egészségesnek látszik, de hogy sót kíván, az által adja tudtul, hogy a falakat, salétromos földet és más tárgyakat nyaldossa.

Tapasztalás bizonyítja, hogy az elősorolt esetekben a só jótékony hatása világos és midőn így egyfelől, mint a tápsze-

rekhez vegyített fűszer elősegíti az állattenyésztést, másfelől a hizlalásnak, tej- és gyapjuterelésnek is javára válik.

A só ugyan magára nem hizlal, de mégis helye van a hizlalásnál, midőn az állat sok izetlen, ingertelen, elgyengítő, nehezen emészthető takarmányt kap eledelül.

A tejtermelésnél az állati test sok folyadék felvételére van utalva, a só pedig szomjúságot idézvé elő, ezen mesterséges izgatás következtében az állat több vizet iszik, mint különben és így befolyással van a só arra, hogy tejelő állataink több tejet adjanak.

Ezen eljárás azonban csak száraz takarmányozásnál gyakorolható.

Oly vidékeken, hol a tápszerekben különben is elegendő sóalkatrész van, mint a sóstavak és tengerek közelében, a mesterséges sóadagolás teljesen felesleges.

Arra nézve, hogy az egyes házi állatoknak mennyi só adandó, nincsenek szigorú szabályok felállítva; e tekintetben irányadó az éghajlat, föld, időjárás és a takarmány többé-kevésbé nedves volta.

A sóadag annál kevesebb kell, hogy legyen, minél fiatalabb az állat, de hővitendő, mihelyt az állat belső szervezete, vagy beteges állapota erősebb tápszert kíván.

Az állatok sózásának különböző módjai vannak. Hol kősó van, azt adnak, némely helyt tömött vászonzacskót töltnék meg tört sóval, a hol van, sós vizet, hodályokban és havasi legelőkön őrölt sót hintenek válluba, vagy az állatok hátára, honnan azt azok kedvük szerint felnyaldossák. A száraz takarmányt célszerű sósvízzel megfecskenedezni. Némely vidéken azonban fájdalom semmi módon nem kap sót a szegény állat, mert a marhasó megszüntetésével állattartási célokra a kősó igen drága!

Milne Edwárd, Stein és Baussingault jeles nemzetgazdasági írók szerint évenkénti sószükséglete

Egy hizó ökörnek	27 font.
Egy fejős tehén vagy	
hizó ökörnek	28 „
Egy lónak	12 „
Egy tinó vagy	
üszőnek	13 „
Egy juhna vagy	
kecskének	10 „
Egy sertésnek	8 „

De bizonyos, hogy a mi házi állataink ezen sómennyiséget megközelítőleg sem kapják ki és innen van aztán, hogy az országnak a mindig fenyegető marhavészről kell rebegnie.

Konyhasó helyett célszerűen lehet alkalmazni a keserű és csodasót is, sőt előnyösebben is, a mennyiben ezek némely betegségeknél — főleg tüdővésznel — óvszer (praeservativa) gyanánt is használhatók.

A keserű és glaubersót vegyítve kell adni az állatoknak és pedig minden két héten egyszer: 1 lónak két lat, egy ökörnek 4 lat, fejős tehénnek 4 lat, hizó ökörnek 8 lat, 100 juhna 1 font, 100 bárányra félfontnyi adagokban.*)

*) Löbe. Futtermittel.

A mily fontos és nélkülözhetlen a só a házi állatok oekonomiájában, ép oly szomorú és jogos panaszra méltó azon állapot, mely szerint az államgazdaság a só egyedáruskodás útján kezelvén, a földmivelés és állattenyésztés azt a magas árak miatt nem fordíthatja úgy hasznára, mint különben tehetné.

Eltekintve azon sajnós körülménytől, hogy csak Magyarországon és Erdélyben 104,000 mázsa és az összes Ausztria-Magyarországban évenként 241,900 mázsa*) marha — és hulladéksó hánnyatik a folyamok iszapjába, ha a jelen sóárakat gazdasági és földmivelési célokra lejjebb szállítanák, ez által az állam jövedelemcsökkenést nem szenvedne, mert akkor a fogyasztás sokkal nagyobb lenne, a só pedig bátran adhatnák olcsóbban, mivel sehol sincs a földkerekségén annyi gazdag sótelep, mint hazánkban. És nem is tekintve felvirágzását a gyár- és ipar azon számtalan ágának, melyek ma már a sóból készített szodával és chlormésszel dolgoznak, a sóárak mérséklése által a földmivelés és állattenyésztés sokkal több és jobb productumokat adna és ez által a nép és államjólét láthatólag emelkednék.

Gáfi Sándor.

Fák és eszterjék gyökereztetése s szaporítása mohban.

Hogy e gyökereztetési és szaporítási módnak leírását a rózsával kezdem, annak oka az, mert e részben a rózsával tettem a legelső kísérleteket.

Minden kertész előtt eléggé ismeretes, hogy mily nehéz, mily sok veszéllyel jár a mindenfelől beszerzett, lehető legrosszabb vagy épen semmi gyökérral sem bíró rózsavadonczokat meggyökereztetni és meghajtani, hogy hány pusztul azokból el és mily nagy helyet foglalnak azok, ha őket, mint rendesen szokás, cserepekbe ültetve kezeljük.

Én már több év óta, bármily szép gyökérral birjanak is az általam beszerzett rózsavadonczok, azokat cserepekbe, illetőleg földbe nem ültetem, hanem következőleg bánok el velük:

A beszerzett friss és egészséges törzsű vadonczoknak a gyökerét én nem vágom annyira vissza, a mint ez a cserepekbe való ültetésnél elkerülhetlenül szükséges és történni szokott, hanem csak annyira metszem meg, a mennyire ezt a vadoncz nagysága követeli. Együttal annak töviseit is levagdalom, a mi által sok későbbi kellemetlenségnek eleje van véve. Így előkészítve a vadoncznak gyökerei egész a gyökőtőig mohába lesznek jól begöngyölve és ez egyelőre rajta zsineggel megerősítve. E göngyöléshez a közönséges erdei mohát használom.

A göngy végleges összekötéséhez, hogy az jó erős legyen, azután vagy durvább minőségű hársat, vagy leforrázott (hogy ki ne hajtsjon) fűzvevesszőt veszek, mert ez a legolcsóbb kötő anyag. De lehet ahhoz egyéb kötő anyagot is használni.

Az így elkészített gyökérgöngyök azután sűrű agyagpépbe lesznek mártva, a mely vízben feloldott egyenlő mennyiségű agyag és tehénganéból készül. Ez által a göngyök nagyobb szilárdságot kapnak és együttal a később elötörő gyökereknek

*) Szepessy. Ausztria birodalmi adórendszere.

pedig tápot is nyújt az. Az így előkészített rózsaalanyokkal tetszésszerűen lehet elbánni, anélkül, hogy azok az által szenvednének. Az üvegházban azok rakásra halmozhatók, minélfogva alig veszik az előbbeni cserépbe való ültetés mellett igényelt helynek tizedrészét igénybe. Ezen rakásra halmozásnak azonban még sem szabad minden elővigyázat nélkül történni, hanem gondoskodni kell arról, hogy a viznek lefolyása legyen és a göngyökhöz a levegő szabadon hozzá juthasson. Most azután egyébre nincs szükség, minthogy az egész halom vadoncznak gyökere folyvást egyenlő nedvességi állapotban maradjon, a mit a napontai lágy melegvízzel való majd csekélyebb, majd erősebb öntözés által könnyen el lehet érni, mivel a fris moha a nedvességet igen jól visszafartja.

Hogy a fűtés, vagy a nap sugarainak behatása által a göngyök ki ne szárittassanak, azokat a halomban egy réteg mohhal kell betakarni.

Ha a vadonczok meghajtásához szükséges melegségről gondoskodva van, akkor csak mihamar számtalan gyökeret látunk a göngyökből előtörni, a melyek ismét más göngybe hatolnak be és a göngyök szétszedésénél azután letörnek, de ez egyáltalában nincs kárára a vadonczoknak, mert azokból folyvást új és új gyökerek törnek elő.

A vadonczok csak akkor szedetnek szét, midőn már azoknak legtöbbje hajtani kezd és a nemesítést meglehet kezdeni. Hogy mennyivel előbb történik és főleg, hogy mennyivel szebben hajtanak az így kezelt rózsavadonczok, arról mindenki meggyőződhetik, a ki ugyanegy időben a göngyök készítésével, néhány vadonczot cserépbe is ültet.

A vadonczok azutáni további kezelését minden kertész ismeri és azért erről bővebben szólni feleslegesnek is tartom.

Az így kezelt rózsaoaltványokat minden veszély nélkül lehet bármily messzire elszállítani, mivel azoknak bepakolása sokkal könnyebb és egyszerűbb, mint a cserepekkel való elpakolás. És a cserepekben való tenyésztés mellett sok rózsza töve életveszéllyel járó átültetése szintén teljesen veszélytelen, mert az úgy kezelt rózsaoaltványok egyszerűen göngyöstől ültetnek be a földbe.

Mindenki beláthatja ezekből, hogy mily fontos ezen eljárás úgy a rózsaoaltvány-eladással foglalkozó kertészek, mint az azokat vásárló közönségre nézve is, mivel az első számára az gyorsabb és biztosabb begyökerezést biztosít és e mellett az könnyebb kezeléssel és elhelyezéssel is jár. Valamint könnyebb, egyszerűbb azok elpakolása és elszállítása is, a közönség pedig ez eljárás mellett olcsóbban juthat rózsaoaltványokhoz és azok megfogamzása, minden időben teljesen biztos.

Epen úgy, mint a rózsákkal, lehet sok más cserjékkel és fákkal is elbánni.

A ki minél előbb egy szép tölgy-gyűjteményt ohajt birni, az ez uton érheti el leghamarább célját.

Az alanyok meghajtása épen úgy történik itt is, mint a rózsánál. De a ki a nemesítésnél sikert akar aratni, annak jó erős buja növesű és jól kezelt és annál fogva szép gazdag gyökérrézzel bíró tíz éves alanyokról kell gondoskodni. Az oltó galyaknak is erőseknek, jól megértnek és egészen friseknek

kell lenni. Legcélszerűbb, ha azok épen az oltás előtt közvetlen metszetnek le az anyafáról.

Mivel nem minden rügy alkalmas az oltásra, gyakran egy-egy oltógalyan alig találunk egy darabkát, a mely az oltásra alkalmas. A rügyeket igen gondosan meg kell vizsgálni, valjon nincsen rajtok valami rovartojás, a melyekből kifejlődött álcák azután a rügyeket, még mielőtt azok kifejlődtek volna, elpusztítja. Sokszor még a kívülről legegészségesebb rügy belől már el van halva. Ez az oka, hogy a tölgyeknél oly sok oltovány nem marad meg.

A beoltott tölgyek azután épen úgy kezeltenek, mint a rózsák, de azokat addig, míg fagyoktól lehet tartani, kiültetni nem szabad. Ezen eljárásnak előnye az, hogy az oltás megereése csaknem teljesen biztos és mivel az ily oltoványok nyárban még egy hajtást csinálnak, tehát csaknem egy évet nyerünk mellette.

De még a gyümölcstenyésztésre nézve is van ezen eljárásnak értéke.

En kísérletképen birs, Szent-Iván alma és szilva alanyokat szintén próbáltam mohában meghajtani és meggyőződtem, hogy ezek is igen hamar és gazdagon meggyökereztek. Mily könnyű azután az ily alanyokkal való bánásmód, mily gyors és biztos az oltás megereése és mily könnyű azok elpakolása és szállítása!

Birs, Szent-Ivány alma, szőlő, ribiszke, köszméte és rózs adugványok megfelelő melegségi fok mellett, mind igen hamar és biztosan meggyökereznek. Hogy a cserjék közül, melyeket lehet ily módon gyökereztetni, a további kísérletek vannak hivatva felderíteni.

De még ezekkel koránt sincs a moh alkalmazásának minden módja a kertészetben kimerítve, egy egész könyvet lehetne erről írni, ha arról általában szólni akarnánk. Azonban egyre mégis fel akarom hívni a kertészkedő közönség figyelmét. Mindenki előtt ismeretes, hogy a beteg fákat mohhal szoktuk bekötni, hogy azok törzsét és ágait a kiszáradástól megmentsük és benne a nedvkeringést a kéreg nedvesen való tartása által felébresszük, de hogy a mohhal való begöngyölés által a gyökereket is új életre lehet ébreszteni, az talán nem mindenki előtt ismeretes, pedig a mely fát, ha a moha kellőleg alkalmaztatik, a mohagöngyölés életre nem hoz, azt többé a föld sem képes életre ébreszteni.

N. u.

Egyleti mozgalmak

Választmányi ülés 1878. martius 4-én.

Tartatott Báró Huszár Sándor alelnök elnöklete alatt. Jelen voltak Szabó József alelnök; mint felkért szakértő: Girsik János, kir. jószágigazgató, Paget János, Szentgyörgyi József, Szentgyörgyi Lajos, Berde Áron, Walter Lajos, Tóth Zsigmond, Dr. Hlitz György, egyleti pénztárnok és Gamauf Vilmos, egyleti titkár.

34. Február 4-én tartott ülés jegyzőkönyve felolvastatván, — a jelen ülés jegyzőkönyvének hitelesítésére Walter Lajos, Tóth Zsigmond és Szentgyörgyi Lajos tagtársak kértnek fel.

35. A brassói kereskedelmi és iparkamara m. é. november 6-iki és december 4-iki üléseinek jegyzőkönyve, — tudomásul szolgál.

36. Erdélyi szász gazdasági egyesület m. é. közgyűlésének jegyzőkönyvét és a volt Királyföld aratási statistikáját küldi meg, — köszönettel tudomásul vétetik és utóbbi a könyvtárba helyeztetik.

38. Pénzügyministerium az 1876-ik évi vámáru forgalmi kimutatást küldi meg, — köszönettel fogadtatik.

40. Gróf Schweinitz Gyula az erdészeti törvényjavaslat több, a birtokosokat terhelő intézkedései ellen a képviselő házhoz benyújtandó indokolt kérvényt indítványoz, — miután az indítvány helyessége felett csak is a törvényjavaslat egész szövegének ismerete mellett lehet határozni, elnöki uton ennek egy példánya mielőbb beszerzendő és egy az elnökség által ad hoc összehívandó bizottságnak lesz kiadandó, mely az esetleg szükségesnek vélt lépések iránt javaslatot tenni lesz hivatva.

41. Ministerium 3562 sz. alatt tudatja, hogy Mont d'or paszulyt, székely törökbuzát és tót árpát fog kísérlet végett küldeni és az említett paszulyt meg is küldi, — köszönettel fogadtatván, kísérlettel végett annak idején teendő jelentés terhe alatt Szabó József és Szentgyörgyi Lajos tagtársaknak adatik ki.

42. Simon József egrestői lakos felkéri az egyesületet, hogy az általa szerkesztett dohánytermelési rövid vezérfonalat sajtó útján adja ki, — a jövő ülésre való véleményezésre Szentgyörgyi Lajos tagtársnak adatik ki.

43. Lótenyésztés emelésére alakult részvénytársulat az eladó lovakról állandó központi nyilvántartást szándékozáván vezetni, kitöltés végett néhány űrlapot küld, — a lapban közlendő lesz.

44. Brassói alispán 1310 sz. a. tudatja, hogy az ottani lótenyésztés bizottsági elnök Miss Károly ur ezen állásáról lemondott, — az erdélyi központi lótenyésztés-bizottság elnökségével közlendő lesz.

45. Egyesületi titkár előadja a közgyűlésnek foganatosítást igénylő következő határozatait:

- a.) Az egyesületi pénztárnok urat illetőleg.
- b.) Az egyesületi köztelek és nagy utcai szőlőt illetőleg.
- c.) Az alapítványi kamat és évdíj hátralékot illetőleg, — határozatott.

ad a.) A közgyűlés 28 j. k. sz. alatti elismerése és felmentvénye egyesületi pénztárnok urnak kiadandó.

ad b.) Az egyesületi köztelek és nagyutcai szőlőtelep kezelése, illetőleg rendbehozása és tatarozása a közgyűlés 29 j. k. határozata szerint, a legnagyobb gonddal és figyelemmel fog keresztül vitetni.

ad c.) A különben is beperesítés végett már átadott egyesületi hátralékok lehetőleg erőlyes behajtására a közgyűlés 30 j. k. sz. határozata értelmében egyesületi ügyvéd újra fog felkérteni.

46. Egyesületi titkár hivatkozással a közgyűlés 31 j. k. sz. határozatára — jelenti, hogy földmívelési minister ur ő nmlga az

országos központi kiállítási bizottság javaslatára őt a magyarországi mezőgazdasági, erdészeti és borászati osztályoknak felügyelőjévé nevezte ki; minélfogva párisi kiállítási munkálkodásának egész tartamára való helyettesítését kéri; — igazgató válaszmány e jelentést tudomásul véve és az idézett határozatot szem előtt tartva, a titkár helyettesítését illetőleg következőleg intézkedik:

A szerkesztő bizottság javaslatára az „Erdélyi Gazda“ szerkesztésével Szabó Sámuel tagtárs urat bizza meg.

A köztelki és a nagyutcai szőlő munkáinak vezetésével és felügyeletével a kertészeti szakosztály javaslatára Szentgyörgyi Lajos tagtársat bizza meg.

A tulajdonképeni titkári teendők végzésével és az irodai munkák felügyeletével és vezetésével Walter Lajos tagtárs urat bizza meg.

Végre az irodai munkák és egyéb vegyes teendők végzésével a már huzamos idő óta működő titkári segéd Keresztély Lajos ur bizatik meg.

Fent nevezett urak egyenként külön írásbeli nyilatkozatot adtak egyidejűleg be, mely szerint a reájuk bízott teendőket legnagyobb lelkiismeretességgel és teljes egyéni felelősség terhe alatt fogják végezni.

A tiszteletdíjak kifizetése iránt, valamint az egyes helyetteseknek hatáskörükbe vágó utalványozások mikéntjére nézve egyesületi pénztárnok ur elnöki uton fog részletes felhatalmazást és értesítést nyerni.

Végre miután titkárnak már aprilhó 1-én Párisban kell lennie, igazgató válaszmány annak szabadságidejét f. é. martius hó 21-től kezdve adja ki.

47. Egyesületi titkár jelenti, hogy a Párisba szánt borok kóstolása országrészünk borászati kapacitásainak részvétele mellett közelebbről lefolyt és a bemutatott anyag nagy részének kitünősége teljes reményt nyujt arra nézve, hogy termelésünk ezen ága Párisban becsülettel fogja helyét megállani; — örömdetes tudomásul szolgálván, igazgató válaszmány kedves kötelességet teljesít, midőn kolozs-monostori tanár és tagtárs Tuba Lajos urnak 200-at haladó szesz és sav meghatározásaiért, melyeket a legnagyobb pontossággal és az ügy érdekében teljes önzéstelenséggel végzett, őszinte elismerését és köszönetét nyilvánítja.

48. Vándortanár Fekete Pál vasuti szabadjegyének kiadását kéri, — az ez ügyben megkivántató közbenjárásra egyesületi elnök Tisza László fog felkérteni.

49. Ministerium 4222 sz. alatt Schatzmann tejjgazdasági művét azon utasítással küldi meg, hogy egyesületünk az abbau foglaltakat fontolóra véve, esetleg az erdélyi havasi tejjgazdaság emelése érdekében javaslatot tegyen, — előleges véleményadásra Szabó József tagtársnak adatik ki.

51. Egyesületi pénztárnok jelenti, hogy a Maizner főle 1500 frtal befizetett tőkén 1950 frt urbéri kötvényt vásárolt, a

februári bevétel 4469 frt 54 kr. a kiadás pedig 1837 frt 58 kr. tett, — tudomásul szolgál.

Hitelesítik:
Walter Lajos, s. k.
Tóth Zsigmond, s. k.
Szentgyörgyi Lajos, s. k.

Báró Huszár Sándor.
egyleti alelnök.
Gamauf Vilmos,
egyleti titkár.

Közmondások.

A tavaszi rozs és kecske, szegénységnek jele.
Kökény virágzaskor vesd el az árpát.
Ha böjt első napján esik, akkor kicsirázik a kéve.
Ha böjt első vasárnap éjjelén csillagos az ég, gabonában ez évben nem fogunk szükölködni.
A böjt hideg bő termést hoz.
Ha böjt utolsó napja derült, bő cseresnyetermő évet várunk.
Szár az böjt, termékeny év.
A böjt szél ne fujja az eke vasát.

Ébner Sándor.

Vidéki gazdasági tudósítás.

Szász-Régen, 1878. febr. 28.

Zsuzsánna napi baromvásárunk meglehetősen jó sikerrel folyt le. A megfogyott marhaállomány daczára számos felhajtás történt ugyan, de nem elegendő arra nézve, hogy az aradi szeszgyárosok hizlalási és egy mosonmegyeyi czukorgyár czég fiatal jármos ökrökbeni szükségletüket fedezhették volna. Lovat keveset hoztak a piacra. Elkelt 150 darab ló, a legdrágább 220 frton és 3392 darab szarvasmarha (borjukat is ide számítva), a legdrágább ökör párja 420 frt. A hó kezd takarodni jól telet vetéseinkről, szénánk van bőven, de a gabonátlanság miatt földész gazdáink jobb marhájukat eladják, azok árából vesznek élelemre gabonát és a megmaradott pénzből (ha t. i. marad) gyengébb marhát.

Schuller Dániel.

Piaczi árainkat illetőleg

megjegyezzük, [hogy Csik-Szereda, Deés, Déva, Fogaras, Maros-Vásárhely, Nagy-Enyed, Segesvár, Szamosujvár, Szász-Régen, Székely-Udvarhely, Torda és Vajda-Hunyad újabb heti vásáraitól tudósítást nem vettünk, a dévai gabonáarak 100 kilogrammonként vannak jegyezve. — A hectoliter árának átszámítása a régi mértékre nagyon egyszerű: az összeg egy tizedrészét leütve, a maradék a gyakorlat igényeihez képest elég pontosan három véka árának felel meg. P.o. buza hectoliterje 800 kr., leütve a tizedrészt, 80 krt, marad 720. kr., mint három véka, tehát 240 kr., mint egy vékának ára!

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

Pénz-kölcsönöket

a birodalom bármely részében, telekkönyvezett földbirtokra 1000 frittól kezdve bármily magas összegig 5 és 6 % kamat mellett törlesztésre és 5000 frton felülieket még előnyösebb feltételek mellett gyorsan eszközölök, bővebb felvilágosítással készséggel szolgálók. Bekeblezett terhek kifizetését szintén eszközölöm.

(6) (8-26) **Voith Gergely,**

Kolozsvártt, párisutca, 19. sz. saját ház.

(Értekezhetni személyesen vagy posta útján naponta u. u. 1-4 óráig)

Haszonbéri hirdetés.

Kolozsmegyében, Kolozsvárhoz közel fekvő, kiskoru hetei lovag Bakó Ferencz tulajdonát képező visai jószág minden hozzátartozóival, — továbbá ugyanazon tulajdonos alsó zsuki birtokán a Szamoson levő 4 kerekű ujonnan felépített malom, 1878 április 1-étől kezdve több évekre is a legelőnyösebb feltételek alatt kiadó. Értekezhetni mind kettőre nézve ügyvéd Frits Albert megbízottal Kolozsvártt.

(14.)

(3-3.)

CSIKY IMRE

(9.)

Kolozsvártt.

(6-12.)

Ajánlja már 13 év óta jó hirben álló és elismerésben részesült első rendű valódi **Erfurti vetemény, virág** és igen kitűnő **gazdasági magraktárát**. Együttal figyelmezteti a t. gazdaközönséget, ha valami veió magja vagy eladó, vagy bizományba kiadó volna legyen szives azt levél útján, vagy személyes megkeresés alkalmával tudomáéára hozni.

Hirdetés.

A radnóthi uradalomban eladók:

1. Hét darab 3 éves **tehénbika**.
2. Hét darab 2 éves **tehénbika**.
3. 18000 darab **fehér alex-muskat** sima

szőlővessző, ezere a radnóthi vasuti állomáshoz bérmentve szállitva 14 forint. (18.) (1-3.)

Hirdetés.

A zámí gyümölcsfa- és szőlőiskolában mindennemű gyümölcsfa, névszerint 6-8 éves magastörzsű alma, cseresnye, dió, továbbá körte gulaalakban nevelve, kitűnő szőlővessző és több más mi-eleti növény nagy választékban és készletben eladó. Bővebb fevilágosítás-sal szolgál

(16.)

(2-6.)

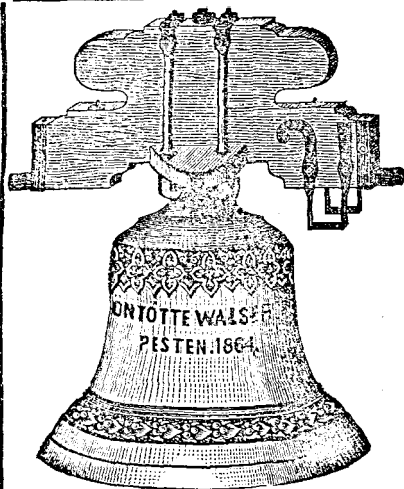
A jószág igazgatóság.

Zám

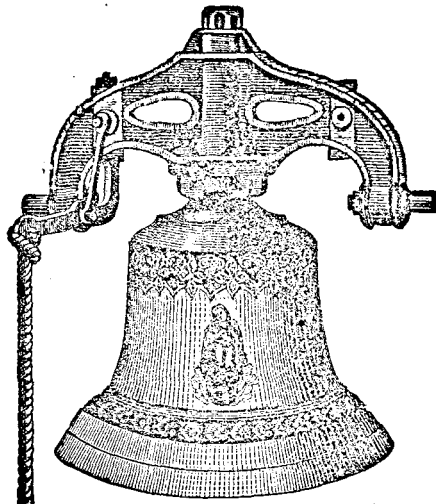
posta és vasuti állomás.

Tömlő-orosok, kovács-fúvók, takaró-ponyvák, tized mérleg és súlyok.

kerti- és kézi fecskendők, tüzi vedrek, pemeték, toló- és mászó létrák

Harangok
fa és vaskalappal.
Tűzoltó szerelvények.
Borlehuzó gépek
teljesen felszerelve.
Gummi és kender
tömlők, gummi kö-
penyegek.
Szivattys és házi
kutak, azonkívül

fugany-mézőga és guttaperga árúk minden czéflra, nevezetesen lapok, szellentyűk, zártkarikák, zsinórok

szerelő és javító műhelye; elvállal kutak, gépek és vízvezetések berendezését és javítását (10-52.) (3.)

WALSER FERENCZ első magyar gép- és tűzoltó szerek gyára, harang és érczöntöde Budapesten, fiókraktár Kolozsvártt, bel-monostor utca 12. szám.

villanyos házi és szoba-távirdák, vezetékek tűzoltó egyletek részére

P i a c z i á r a k.

A heti vásár		Egy hectoliter (=70 kupa)						100 kilo		1 köbméter	1 kilo
h e l y e	napja	tiszta buza	alegy buza	rozs	árpa	zab	törökbuza	széna	szalma	tüzifa	marhahús
á r a k r a j o z á r o k b a n											
Besztercze	febr. 27.	840	650	—	—	300	625	240	75	300	28
Brassó	mart. 1.	1000	795	625	575	295	580	220	130	360	36
Csik-Szereda	febr. 7.	1025	850	670	525	350	550	240	100	175	24
Déás	febr. 26.	750	690	540	—	240	540	360	100	200	32
Déva	dec. 23.	1100	700	950	—	860	720	260	180	220	36
Erzsébetváros	mart. 2.	900	725	675	—	350	625	300	140	300	34
Fogarás	jan. 25.	920	880	720	—	300	600	220	130	350	34
K.-Fehérvár	mart. 2.	876	760	676	—	250	626	380	176	310	40
Gy.-Sz.-Miklós	mart. 2.	875	625	665	550	275	575	110	45	—	28
Kolozsvár	mart. 7.	845	—	650	—	293	650	240	140	300	38
M.-Vásárhely	febr. 14.	850	710	600	500	250	625	300	100	320	34
Nagy-Enyed	jan. 24.	850	675	550	—	280	525	240	80	180	32
M.-Szében	mart. 5.	920	790	650	550	290	670	180	110	320	36
Segesvár	febr. 21.	900	700	650	—	280	600	150	90	180	32
S.-Sz.-György	mart. 4.	1000	900	630	480	300	480	250	150	250	32
Szamosújvár	febr. 11.	940	675	605	—	260	640	360	70	400	30
Sz.-Régen	febr. 21.	812	650	625	—	252	700	270	140	230	32
Sz.-Údvarhely	febr. 26.	1900	825	750	—	250	600	180	50	180	28
Torda	jan. 27.	850	700	650	400	250	550	250	36	320	36
V.-Hunyad	f br. 9.	950	800	700	—	250	550	160	80	200	36

Mellékletek

100 darabonként 1 forint 40 kr-jával számíttatnak.

A hirdetés szövegét a t. megrendelők minden külön díj nélkül tetszés szerint akárhányszor változtathatják.

Az „Erdélyi gazda“ hirdetési díjszabályzata.

A kívánt tér megnevezése	széri hirdetésnél									
	fizetendő forint									
	1	1-3	1-6	1-12	1-18	1-24	1-30	1-36	1-42	1-52
10/16 v. egész oldal	8	24	45	55	120	160	180	200	220	260
3/16 v. fél „	4	12	23	43	60	80	90	100	110	130
1/16 v. negyed „	2	6	12	22	30	40	45	50	55	65
2/16 v. nyolczad oldal	1-50	4-50	8	12	16	22	24	26	28	33
1/16 v. tizenhatod „	1	3	4	6	8	11	12	13	14	17

Ezenkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányiszor a hirdetés megjelenik.

Egyletünk t. tagjai és lapunk t. előfizetői

25% vagyis egy negyed rész engedményben részesülnek, ha hirdetésük beküldésekor tagsági vagy előfizetői minőségükre hivatkoznak.